

Met hart
en ziel

De weg banen tussen Antwerpen en Turnhout

Activiteiten langs de Turnhoutsebaan – Antwerpsesteenweg

V.U. Herita vzw, Matthias Francken, Oude Bours 27, 2000 Antwerpen

Stad Antwerpen, Erfgoed Noorderkempen en Erfgoed Voorkempen tonen je graag het hart en de ziel van een bijzondere steenweg! Op zondag 10 september 2023 staat Open Monumentendag in teken van immaterieel erfgoed: met hart en ziel. Wat is er levendiger dan de steenweg die Antwerpen en de Kempen verbindt, waar mensen, tradities en ook monumenten constant in transitie zijn? Doorheen de tijd veranderde het tracé van de weg, het landschap errond, de huizen en hun bewoners ... maar de baan die bleef en hield iets vast van al deze verhalen.

“De Keulse Baan”, de route van west naar oost door de Kempen, ontstaat als verbinding tussen Brugge en het Rijnland. In Borgerhout start de baan als deel van de oude Eyendijk. Om de Kempen open te stellen voor handel en nijverheid wordt de weg rechtgetrokken en gekasseid. Tussen 1748 en 1788 tekenen de landmeters Stijnen en Everaert de kaarten voor de steenweg. Al snel wordt er een vijf meter brede kasseiweg aangelegd van Antwerpen tot Sint-Antonius, maar het duurt nog eens dertig jaar om de steenweg door te trekken tot in Turnhout. Een uitzondering vormt het reeds door graaf Depestre aangelegd gedeelte in Beerse. Het oorspronkelijke plan om de weg in rechte lijn van Zoersel naar de kerktoren van Vlimmeren

door te trekken moet wijzigen. De steenweg maakt een bocht langs Malle dankzij de invloed van de plaatselijke burggraaf du Bus de Gisignies. Rond 1885 rijdt er al een stoomtram tussen Antwerpen en Turnhout. De ‘boerentram’ brengt mensen naar Antwerpen om te winkelen of om boerderijproducten te verkopen op de markten, van de stad trekt men naar ‘den buiten’ voor de gezonde lucht. Met de komst van de auto in de 20ste eeuw vervangen dancings en baancafés de vele afspanningen van weleer. Er verschijnt lintbebouwing tussen de nog resterende 19de-eeuwse buitengoederen van de Antwerpse en Turnhoutse burgerij. Ook in de 21ste eeuw blijft de steenweg veranderen. Hoe zal ze er de volgende eeuw uitzien?

“Ooit was de Turnhoutsebaan de Meir van Borgerhout; een chique winkelstraat waar men van heinde en ver naartoe kwam voor de luxueuze kleding- en meubelwinkels. In de jaren 1980 verloor de baan veel van haar pluimen. Borgerhout kende moeilijke jaren. Vandaag lijken die grotendeels achter de rug. De Turnhoutsebaan heeft nu hetzelfde volkse karakter als de buurt errond, met een bloeiende middenstand.”

Borgerhout

Reuskens in BorGerHub

Vrij bezoek en rondleiding
BorGerHub,
Turnhoutsebaan 92, 2140 Borgerhout
10.00 tot 18.00 uur (rondleidingen – inschrijven)
www.bloom.org
Inschrijven:
www.openmonumentendagantwerpen.be

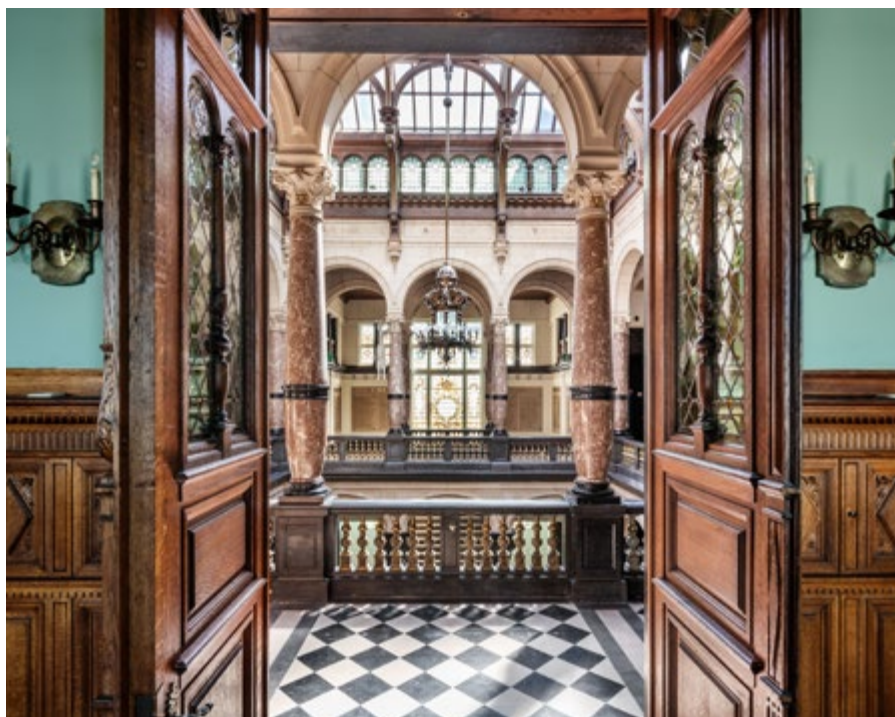
Iedereen kent de Reuskens van Borgerhout. Ze slapen en leven er in een groot huis op de Turnhoutsebaan, waar ook BorGerHub gevestigd is. Tussen 10.00 en 16.00 uur start elk uur een rondleiding, enkel na inschrijving.

© LUCID

© LUCID

© LUCID

Districtshuis van Borgerhout

Vrij bezoek en rondleiding
Districtshuis Borgerhout,
Moorkensplein 1, 2140 Borgerhout
10.00 tot 17.00 uur
(rondleidingen - inschrijven)
Inschrijven:
www.openmonumentendagantwerpen.be

Rondleiding Turnhoutsebaan

Met veel kennis en enthousiasme loodsen locals Joost (handelaar) en Stefan (bewoner) je door het verleden & heden van de Turnhoutsebaan.

Rondleiding districtshuis

Elk uur start een rondleiding met gids, ook toegankelijk voor minder mobiele mensen (er is een lift aanwezig).

Bode van Borgerhout

Vrij bezoek van 10.00 tot 17.00 uur. Volg een audiowandeling door dit prachtige gebouw. Interessant vanaf 12 jaar (ErfgoedApp).

© LUCID

20 jaar De Roma

Rondleiding

De Roma,

Turnhoutsebaan 286, 2140 Borgerhout

10.00 tot 18.00 uur

Link: www.deroma.be

Dit jaar blaast De Roma 20 kaarsjes uit! Een vrijwilliger leidt je rond achter de schermen van De Roma en vertelt je over de geschiedenis van het gebouw, de restauratie en de werking.

© LUCID

Deurne

Een duik in Deurne - Dorp

Begeleide wandeling/rondleiding

Rijwielen Smets, Cogelsplein 7, 2100 Deurne

Rondleiding om 10.00, 14.00 en 16.00 uur

Inschrijven:

www.openmonumentendagantwerpen.be

Deze drieledige ontdekkingstocht vertrekt in Rijwielen Smets waar het ambacht van het fietskaders maken wordt verteld. Gidsen van het VolXmuseum nemen je van daar mee in het verhaal van de Turnhoutsebaan toen en nu. Afsluiten doen we met een rondleiding in Brouwerij De Ridder.

© Collectie VolXmuseum

© Collectie KOERS Museum van de Wielersport Roeselare

© LUCID

Café Den Witten Hert ***Café door de eeuwen heen***

Vrij bezoek
Café Den Witten Hert,
Turnhoutsebaan 2, 2100 Deurne
Open vanaf 12.00 uur
Link: www.denwittenhert.be

Al in de 17de eeuw staat op de hoek van de huidige Turnhoutsebaan en de Hertstraat een café, 'Den Witten Hert'.

© Stefan Dewickere

© Stefan Dewickere

Brouwerij De Ridder Bruist!

Vrij bezoek, rondleiding en muziek
Hertstraat, 2100 Deurne
Van 10.00 tot 21.00 uur
link: www.brouwerijderidder.be

Brouwerij De Ridder rolt de rode loper uit!
Gegidste rondleidingen, live muziekoptredens
i.s.m. TRIX, een (h)eerlijke buurtbrunch i.s.m.
RICO (inschrijven) en een infosessie van het

Stadsmakersfonds (inschrijven). Gewoon
een drankje op het ruime binnenplein kan
natuurlijk ook.

© Liesbeth Van Gorp

© Liesbeth Van Gorp

VolXmuseum

VolXmuseum, Koraalplaats 2, 2100 Deurne
10.00 tot 18.00 uur
www.volxmuseum.be

Wandeling langs de Turnhoutsebaan

Begeleide wandeling/rondleiding

Ontdek het vroeger en nu langs de
Turnhoutsebaan.

Vertrek om 11.00 en 15.00 uur

Bezoek het VoIXmuseum en ontdek meer over de geschiedenis van de Turnhoutsebaan

Tentoonstelling

Wie iets wil drinken kan dat in de cafetaria
en bij goed weer in de voortuin bij muzikale
animatie.

© LUCID

© Provincie Antwerpen

Rivierenhof

Rondleiding en muziek

Rivierenhof,

Turnhoutsebaan 246, 2100 Deurne

10.00 tot 18.00 uur

www.100jaarrivierenhof.be

De meeste activiteiten zijn enkel toegankelijk
na inschrijving.

Provinciaal groendomein Rivierenhof in
Deurne ging precies 100 jaar geleden
open voor het grote publiek. Muziek in
het Rivierenhof, rondleidingen om en in
het Sterckshof, rondleidingen om en in de
landbouwhuishoudschool voor meisjes,
rondleidingen om en in het openluchttheater,
rondleiding levend erfgoed op de
kinderboerderij, te gast op de Schranshoeve
bij Monumentenwacht.

© Archief PGRA

Tussen Antwerpen en de Noorderkempen loopt de Turnhoutsebaan door de Voorkempen. Een eerste plan voor het aanleggen van de steenweg werd trouwens opgemaakt door een Schildenaar, landmeter Pieter Stijnen. De richting die de steenweg vanuit Ploeg-Halle moest krijgen, was echter niet zo eenvoudig. De Paters van de Sint-Bernardsabdij wensten een project via Zoersel en Salphen naar Vlimmeren. Zij moesten echter de duimen leggen voor Westmalle. Rond de steenweg ontwikkelde zich een hele nieuwe economie, kenmerkend zijn de gezondheidsinstellingen in deze regio. In Wijnegem kreeg de Turnhoutsebaan enkele obstakels op haar pad, zoals het Kempisch Kanaal en Fort I (dat later plaats maakte voor Wijnegem Shopping Center).

Wijnegem

Verborgene parels langs de Turnhousebaan

Wandeling

Gemeenschapscentrum 't Gasthuis,
Turnhoutsebaan 199, 2110 Wijnegem
10.00 tot 17.00 uur
www.erfgoedapp.be

Haal de wandelroute aan 't Gasthuis of download ze via de ErfgoedApp en vertrek op ontdekking. Je komt meer te weten over opvallende gebouwen die bij de inventarisatie door Erfgoed Voorkempen licht wierpen op het veranderende uitzicht van de Turnhoutsebaan. Voor speelvogels

zijn er enkele vragen die je onderweg kan beantwoorden, kijk dus goed rond en maak kans op een prijs!

© Heemkundige Kring Jan Vleminck Wijnegem

Schilde

De steenweg van Antwerpen naar Turnhout

Tentoonstelling en wandeling
Sociaal Huis, Turnhoutsebaan 67, Schilde
10.00 tot 18.00 uur

De Schildenaar landmeter Pieter Stijnen maakte in opdracht van de kasteelvrouwe van Schilde Joanna De Pret in 1745 een eerste plan tot het aanleggen van een echte steenweg van Deurne tot in Oostmalle. Deze steenweg is in die 275 jaar voortdurend geëvolueerd. Op de parking van het Sociaal Huis kan je dit allemaal ontdekken en de vele infoborden op de steenweg tussen Tollenberg

en de Oudebaan vertellen je het hele verhaal over hoe deze steenweg het uitzicht en het leven in Schilde heeft veranderd.

© Heemkundige Kring Scilla

Zoersel

© Heemkundige Kring Zoersel

De Steenweg Antwerpen - Turnhout in Sint-Antonius Zoersel

Tentoonstelling
Gemeentehuis (Atrium),
Handelslei 167, 2980 Zoersel
10.00 tot 17.00 uur (Van 11 tot 15 september
nog geopend tijdens de kantooruren).
Bezoek de tentoonstelling in het atrium van

het gemeentehuis en ontdek de opvallende gebouwen en monumenten langs de steenweg op grondgebied Zoersel. Duik in het verleden van het vintage baancafé De Toverfluit, Hoeve Jeanne die voeger als boerderij verbonden was met het "Gesticht Joostens", brouwerij Het Anker, De vier Huizekens, het complex Bethaniënhuis en veel meer!

Malle

Scherpenbergmolen

Vrij bezoek, kinderzoektocht en fietstocht
Tichelmanstraat 13, 2390 Malle
14.00 tot 17.00 uur
www.malle.be/openmonumentendag

De Scherpenbergmolen is een ronde bergmolen opgebouwd in 1843. De molenaars verwelkomen je graag tussen 14.00 en 17.00 uur. Voor de jongsten is er een zoektocht op het domein. Hier vind je ook de startplaats van de fietstocht van 15km doorheen Westmalle.

© Heemkundige Kring van Malle

Kasteel de Renesse

Vrij bezoek, rondleiding en tentoonstelling
Lierselei 30, 2390 Malle
10.00 tot 18.00 uur
www.domeinderenese.be

Het oorspronkelijke kasteel in Oostmalle dateert uit het midden van de 15de eeuw. Van dat slot bleef alleen de Donjon bewaard. Deze werd geïntegreerd in latere verbouwingen in de 16de, 19de en 20ste eeuw. Het kasteel is omgeven door een Engels landschapspark.

Kom langs voor: doorlopend gidsbeurten voor kinderen en volwassenen; verkleed je eens in historische kledij en leer historische dansen; bezoek de tentoonstelling over de aanleg van de Antwerpsesteenweg door Malle en de aankoop van het kasteel door de gemeente 40 jaar geleden.

Tornadotoren

Vrij bezoek en rondleiding
Dorpsplaats, 2390 Malle
13.00 tot 18.00 uur
Reserveer gidsbeurt via
www.toerisme-malle.be/opentorendagen
of 03 310 05 14.

Beklim de Sint-Laurentiustoren, sinds juni 1967 het symbool van de tornado die een groot deel van het dorpscentrum in puin legde. Het is een robuuste belfortoren met een stel unieke klokken. Verken dit bijzondere bouwwerk en ontdek zijn geheimen. Gidsbeurten om 14.00 en 16.00 uur.

© Heemkundige Kring van Malle

© Heemkundige Kring van Malle

De aanleg van het laatste stuk steenweg tussen Oostmalle en Turnhout had destijds heel wat voeten in de aarde. Het arrondissement Turnhout was alleen bereikbaar via kronkelende zandwegen. Heel wat hindernissen moesten ontweken worden: opgehoopte zandduinen, vennen, moerassen en bossen. In 1817 schreef de onderprefect in een brief naar de gemeenten dat de aanleg van de weg “de 100.000 inwoners zou onttrekken aan de vergetelheid waarin de ligging van hun streek hen had gedompeld.” Het duurde tot eind 1821, onder het bewind van het Koninkrijk der Nederlanden, voordat de steenweg volledig voltooid was. Ter verfraaiing werden langs beide kanten van de weg ook bomen geplant. Schrijver Stijn Streuvels omschreef dit gedeelte van de baan als ‘het mooiste’ wat hij op zijn Kempense tocht zag.

Beerse

Baancafés en dancings langs N12

Fototentoonstelling

Wontoren Tribeca (gelijkvloers), hoek

Turnhoutseweg – Bisschopslaan,

2340 Beerse

10.00 tot 17.00 uur

Talrijke afspanningen, later omgebouwd tot baancafés en dancings, zorgden indertijd voor het nodige vertier voor de almaar grotere groepen reizigers die eerst met paard en koets en later met Tram 41 of met de bus of eigen auto tussen Turnhout en Antwerpen reisden.

© Stadsarchief Turnhout

Vosselaar

Wonderlijk Vosselaar

Wandeling

Mariapark (=start- en eindpunt van de wandeling), Onze-Lieve-Vrouwstraat z.n., 2350 Vosselaar

Het Mariapark is van 14.00 tot 17.00 uur ingericht als lees- en

rustplek (enkel bij droog weer), wandeling doorlopend

www.vosselaar.be/cultuur

Het Mariapark is een groene oase tussen de Antwerpsesteenweg en de Vosselaarse dorpskern. De voorbije eeuw konden duizenden bedevaarders hier verstillen en hun hart luchten. Kom deze prachtige plek onder de schaduw van majestueuze bomen (her)ontdekken. Vertrek van hieruit op een mooie wandeling langs Vosselaarse parels van zand en steen. De wandeling (2,6 km) is vanaf 10 september permanent gratis beschikbaar in de ErfgoedApp. In het Mariapark kan je ook nog historische foto's bewonderen.

Turnhout

Turnhout, een bruisend eindstation

Fotowandeling

'Zeshoek' Turnhout (= start- en eindpunt van de wandeling) aan hoek de Merodelei/ Gasthuisstraat, 2300 Turnhout

10.00 tot 18.00 uur

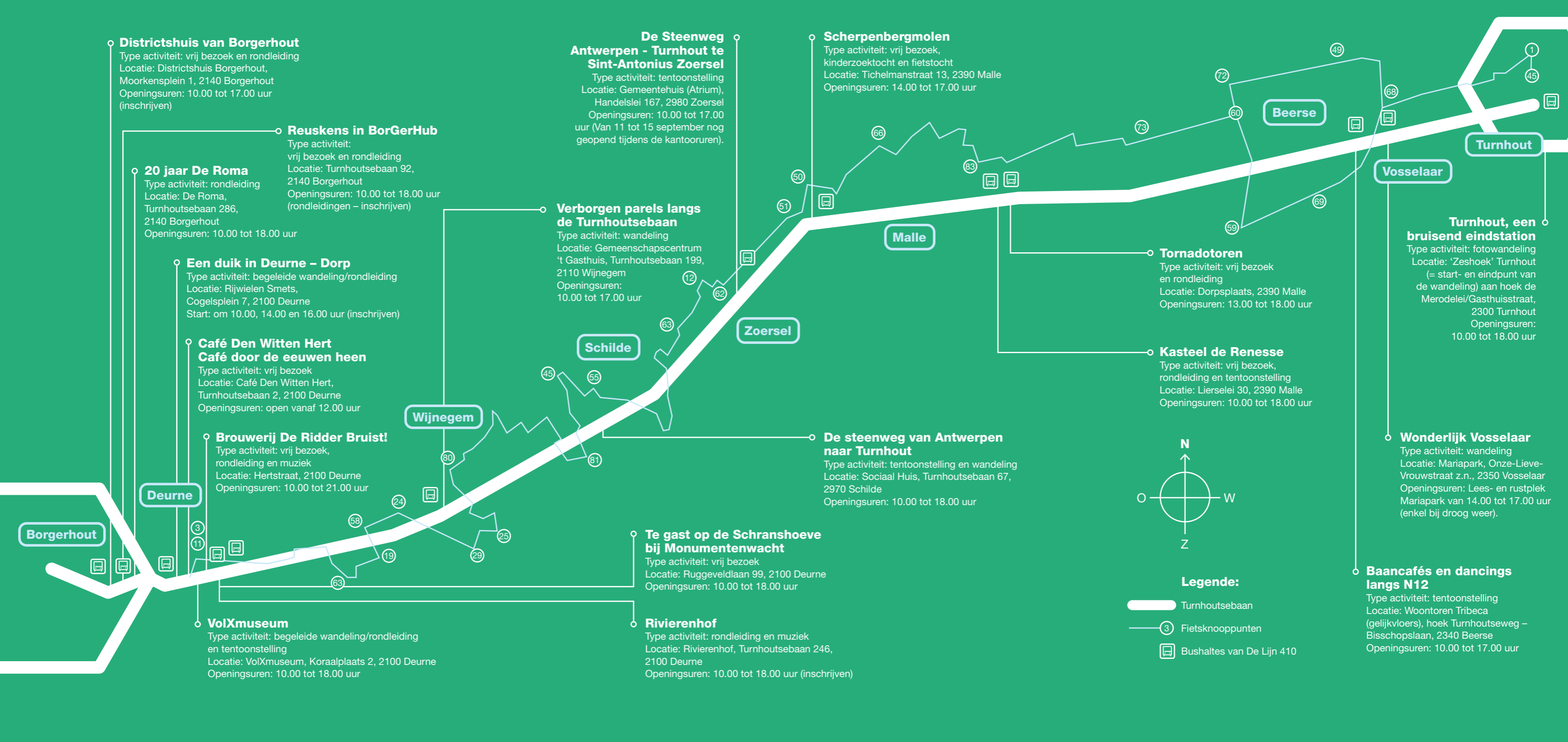
toerismeturnhout.turnhout.be

Historische foto's in het straatbeeld vertellen je het verhaal van Turnhout als 'eindstation' van de verbindingsweg met Antwerpen. Door de strategische ligging tussen Antwerpen en Nederland was deze buurt een plek waar tram- en spoorlijnen samenkwamen. Ontdek ook de 'oude weg' richting Antwerpen.

Haal de wandelroute op aan Toerisme & UiT (Grote Markt 44 in Turnhout) of download ze via de website, toerismeturnhout.turnhout.be. De wandeling (3 km) duurt ongeveer 1,5 uur.

© Stadsarchief Turnhout

Districtshuis van Borgerhout

Type activiteit: vrij bezoek en rondleiding
 Locatie: Districtshuis Borgerhout, Moorkensplein 1, 2140 Borgerhout
 Openingsuren: 10.00 tot 17.00 uur (inschrijven)

Reuskens in BorGerHub

Type activiteit: vrij bezoek en rondleiding
 Locatie: Turnhoutsebaan 92, 2140 Borgerhout
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur (rondleidingen – inschrijven)

20 jaar De Roma

Type activiteit: rondleiding
 Locatie: De Roma, Turnhoutsebaan 286, 2140 Borgerhout
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

Een duik in Deurne – Dorp

Type activiteit: begeleide wandeling/rondleiding
 Locatie: Rijwielen Smets, Cogelsplein 7, 2100 Deurne
 Start: om 10.00, 14.00 en 16.00 uur (inschrijven)

**Café Den Witten Hert
 Café door de eeuwen heen**

Type activiteit: vrij bezoek
 Locatie: Café Den Witten Hert, Turnhoutsebaan 2, 2100 Deurne
 Openingsuren: open vanaf 12.00 uur

Brouwerij De Ridder Bruist!

Type activiteit: vrij bezoek, rondleiding en muziek
 Locatie: Hertstraat, 2100 Deurne
 Openingsuren: 10.00 tot 21.00 uur

VolXmuseum

Type activiteit: begeleide wandeling/rondleiding en tentoonstelling
 Locatie: VolXmuseum, Koraalplaats 2, 2100 Deurne
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

De Steenweg Antwerpen - Turnhout te Sint-Antonius Zoersel

Type activiteit: tentoonstelling
 Locatie: Gemeentehuis (Atrium), Handelslei 167, 2980 Zoersel
 Openingsuren: 10.00 tot 17.00 uur (Van 11 tot 15 september nog geopend tijdens de kantooruren).

Verborgen parels langs de Turnhoutsebaan

Type activiteit: wandeling
 Locatie: Gemeenschapscentrum 't Gasthuis, Turnhoutsebaan 199, 2110 Wijnegem
 Openingsuren: 10.00 tot 17.00 uur

Scherpenbergmolen

Type activiteit: vrij bezoek, kinderzoektocht en fietstocht
 Locatie: Tichelmanstraat 13, 2390 Malle
 Openingsuren: 14.00 tot 17.00 uur

Tornadotoren

Type activiteit: vrij bezoek en rondleiding
 Locatie: Dorpsplaats, 2390 Malle
 Openingsuren: 13.00 tot 18.00 uur

Kasteel de Renesse

Type activiteit: vrij bezoek, rondleiding en tentoonstelling
 Locatie: Lierselei 30, 2390 Malle
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

Turnhout, een bruisend eindstation

Type activiteit: fotowandeling
 Locatie: 'Zeshoek' Turnhout (= start- en eindpunt van de wandeling) aan hoek de Merodelei/Gasthuisstraat, 2300 Turnhout
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

Wonderlijk Vosselaar

Type activiteit: wandeling
 Locatie: Mariapark, Onze-Lieve-Vrouwstraat z.n., 2350 Vosselaar
 Openingsuren: Lees- en rustplek Mariapark van 14.00 tot 17.00 uur (enkel bij droog weer).

Baancafés en dancings langs N12

Type activiteit: tentoonstelling
 Locatie: Woontoren Tribeca (gelijkvloers), hoek Turnhoutseweg – Bisschopsplein, 2340 Beerse
 Openingsuren: 10.00 tot 17.00 uur

Legende:

- Turnhoutsebaan
- Fietsknooppunten
- Bushaltes van De Lijn 410

Te gast op de Schranshoeve bij Monumentenwacht

Type activiteit: vrij bezoek
 Locatie: Ruggeveldlaan 99, 2100 Deurne
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

De steenweg van Antwerpen naar Turnhout

Type activiteit: tentoonstelling en wandeling
 Locatie: Sociaal Huis, Turnhoutsebaan 67, 2970 Schilde
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur

Rivierenhof

Type activiteit: rondleiding en muziek
 Locatie: Rivierenhof, Turnhoutsebaan 246, 2100 Deurne
 Openingsuren: 10.00 tot 18.00 uur (inschrijven)

www.openmonumentendagantwerpen.be

www.erfgoednoorderkempen.be

www.rldv.be

*Bekijk ook online de kaart
'De weg banen tussen Antwerpen en Turnhout'
met interessante weetjes.*

Deze brochure kwam tot stand dankzij de inzet van de medewerkers, erfgoedverenigingen, heemkundige kringen en vrijwilligers in de districten Borgerhout en Deurne, de gemeentes Wijnegem, Schilde, Zoersel, Malle, Beerse, Vosselaar, stad Turnhout en stad Antwerpen.

**OPEN
MONU
MENTEN
DAG**

